

Meede 1.1 – Põllumajanduskeskkond ja taimetervis – sekkumisloogika

„Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ I samba töörühma 9. mai 2018. a kohtumise arutelu tulemus

<p>I Eesmärk: Põllumajandustootmise negatiivne mõju kliimale ja õhukvaliteedile on vähenenud</p> <p>Mõõdikud:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kasvuhoonegaaside heide põllumajandustoodangu ühiku kohta (↓ eeldatakse heite vähenemist) ✓ Põllumajandusmaa orgaanilise süsiniku varu muutus (↑ eeldatakse süsiniku varu suurenemist) ✓ Põllumajandussektori ammoniaagi heitkogus (↓ eeldatakse heitkoguse vähenemist) <p>Mida tuleks riigi sekkumises muuta? Milliste avalike hüvede pakkumist peaks põllumajandustoetuste ja finantsinstrumentidega soodustama?</p>	<p>I tasand</p> <p>Rahvusvahelised kohustused, k.a EL regulatsioon</p>	<p>II tasand</p> <p>Eesti sisesed piirangud, mis lähevad kaugemale rahvusvahelistest kohustustest vastavalt ühiskondlikele ootustele või Eesti piirkondlikele eripäradele</p>	<p>III tasand</p> <p>I ja II tasandiga võrreldes ettevõtjate poolt võetud vabatahtlikud kohustused saavutamaks täiendavat keskkonnahoidu konkreetsete probleemide lahendamiseks või intensiivistumise piiramiseks.</p>
<p>Riigi sekkumine praegu</p>	<p>Kasvuhoonegaasid EL jagatud kohustuse määruse¹ sektorite arvestuses on põllumajanduse osakaal Eestis 22% ning nende sektorite peale kokku peab Eesti aastaks 2030 vähendama kasvuhoonegaaside heidet 13% võrreldes 2005. aastaga.</p> <p>Süsinik LULUCF² sektorites kehtiv nõue, mille kohaselt ei tohi nende sektorite süsiniku koguheidet ületada kogust, mis seotakse muldades ja biomassis.</p> <p>Ammoniaak Eesti on vastavalt EL direktiivile kohustatud aastaks 2030 vähendama ammoniaagi heitkogust 1% võrra 2005. aasta tasemest.</p>	<p>Kliimapoliitika põhialused aastani 2050, põllumajanduse suunised seavad eesmärgiks vähendada põllumajanduses KHG heidet toodangu ühiku kohta.</p> <p>HELCOM'i³ soovitude siseriiklikku õigusesse viimine.</p> <p>Kehtestatud on põlluraamatu täitmise kohustus.</p>	<p>Põllumajandustoetused ja finantsinstrumendid</p>

¹ Jagatud kohustuse määruse sektorid: transport, põllumajandus, jäätmemajandus, kuni 20 MW nimisoojusvõimsusega põletusseadmete käitamine ning lahustite ja teiste toodete kasutamine.

² Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektorid.

³ HELCOM ehk Helsingi komisjon ehk Läänemere merekeskkonna kaitse komisjon. Koostöö toimub Taani, Rootsi, Soome, Saksamaa, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Venemaa ja Euroopa Liidu vahel.

Riigi sekkumine tulevikus 2030 PõKa eesmärkide saavutamiseks Võimalikud sekkumisviisid tööühmade arutelu tulemusena:			
Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine			
Senise regulatsiooni parem rakendamine		<ul style="list-style-type: none"> Bioohutusmeetmed (loomsete jäätmete kasutamise piirangute leevendamine biogaasi tootmisel) PVT juhendite täiendamine NEC programmis toodud meetmete rakendamine Loomade pidamisviisid, heaolu, tervis, sööt jm. 	<ul style="list-style-type: none"> Mahetootmine
Avalikkuse teavitamine		<ul style="list-style-type: none"> Avalikkuse teavitamine kliimamuutustest ja keskkonna-sõbralikust tootmisest 	
Sihtgruppide teavitamine		<ul style="list-style-type: none"> Tootjate ja tarbijate teavitamine keskkonna-sõbralikust tootmisest ja toodetest Teavitus ja lähenemine mullatüübi, mulla süsinikuvaru ning muud spetsiifikat arvestades (digitaliseerimine) Kliima ja õhusaaste valdkonna õigusaktide ja nõuete tõhusam tutvustamine 	
Spetsialistide koolitamine (inspektorid, konsulendid)		<ul style="list-style-type: none"> Nõustajate koolitamine 	

Rahastamine - toetus			<ul style="list-style-type: none"> • NH3 heite vähendamise soodustamine (kohene mulda viimine, hoidlate katmine, läga hapestamine) • Uue ja keskkonnasõbraliku tehnoloogia kasutuselevõtu soodustamine • Ressursitõhusus, ringmajandus, täppisviljelus • Taastuenergia, biogaas, rohtse biomassi kasutamise võimalused • Maakasutuse suunamine kliimasõbralikkuse suunas: <ul style="list-style-type: none"> - KSM - Loomakasvatus rohumaadel - Mahetootmine - Turvasmulla viimine püsirohuma alla - Turvasmuldadel reguleeritud veetaseme tõstmine • Mineraalväetiste asendamine orgaanilistega ja liblikõielistega, väetiste alane innovatsioon
Regulatsiooni täiendamine, uute nõuete kehtestamine			
Vabatahtlikud kokkulepped			
Muu sekkumine	<ul style="list-style-type: none"> • Kliima mõjuhindamise metoodikate väljatöötamine (EE, EL ja ÜRO tasand): alusuuringud, ühised uuringud teiste riikidega, mõjude hindamise täpsustamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valdkondade ülene koostöö (nt kliima ja veemajandus) • Muldade süsinikuvaru valdkonnas koostöö MeM+PMK+KAUR 	

<p>II Eesmärk: Säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus/mosaiiksus ning tagatud on loodushüvede/ökosüsteemi teenuste toimimine</p> <p>Mõõdikud:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Maastikuindeks (→ eeldatakse olukorra säilimist) ✓ Põllulindude indeks (↑ eeldatakse indeksi tõusu) ✓ Kimalaste/tolmeldajate mitmekesisuse indeks (↗ eeldatakse indeksi mõõdukat tõusu) ✓ Mulla (mikro- ja makro)elustik (rasvhapete määramine) (↗ eeldatakse mõõdukat paranemist) ✓ Ohtlike taimekahjustajate poolt kahjustatud pindala ja pindala osakaal, millel tõrjemeetmed rakendatud (eesmärgiks on, et kahjustatud pindala ei esineks ja tõrjemeetmed rakendada ei oleks vaja) Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest (→ eeldatakse olukorra säilimist) <p><i>Märkus: Ettepanek viia taimetervise valdkond meetme 1.2 juurde.</i> <i>Märkus: Ettepanek lisada mõõdik hooldatud PLK pind ja MAHE pind.</i></p> <p>Mida tuleks riigi sekkumises muuta? Milliste avalike hüvede pakkumist peaks põllumajandustoetuste ja finantsinstrumentidega soodustama?</p>	<p>I tasand Rahvusvahelised kohustused, k.a EL regulatsioon</p>	<p>II tasand Eesti sisesed piirangud, mis lähevad kaugemale rahvusvahelistest kohustustest vastavalt ühiskondlikele ootustele või Eesti piirkondlikele eripäradele</p>	<p>III tasand I ja II tasandiga võrreldes ettevõtjate poolt võetud vabatahtlikud kohustused saavutamaks täiendavat keskkonnahoidu konkreetsete probleemide lahendamiseks või intensiivistumise piiramiseks.</p>
<p>Riigi sekkumine praegu</p>	<p>Taimetervise järelvalvesüsteemi baasraamistik</p> <p>ÜPP-st tulenevad kohustused Püsirohumaade, maastike ja maastikuelementide säilitamine ja põllumajandusmaade jätkusuutlik kasutus. Kohustus tagada keskkonnatundlike rohumaade ja püsirohumaade säilimine. Kohustus tagada rohumaade hooldatus (nt karjatamise või niitmise kaudu) ja põllumaade jätkusuutlik kasutus (hoides talvist taimkatet, rakendades agrotehnilisi võtteid erosiooni vältimiseks, planeerides viljavaheldust).</p> <p>Loodusliku linnustiku kaitse direktiiv ja looduslike elupaikade, taimestiku ja loomastiku kaitse direktiiv Kõige enam mõjutavad põllumajandust Natura 2000 võrgustiku alad, mis on osa üle-euroopalisest kaitstavate alade võrgustikust. Eestis on põllumajandusmaad võrgustikku kaasatud u 55 000 ha.</p> <p>Euroopa maastikukonventsioon Kokkulepe, mis rõhutab vajadust kaitsta ja säilitada maastikke.</p> <p>Euroopa Liidu mullakaitsestrateegia Tagada mulla jätkusuutlik kasutamine, mullafunktsioonide säilimine ja vältida muldade edasist degradatsiooni.</p>	<p>Põllulinnud ja elupaigad Hekseldamispiirangud ja võimalus jätta püsirohumaad üle aasta niitmata põllulindude pesitsemise võimaldamiseks.</p> <p>Maastikuelementide säilitamine Eesti valik on säilitada põllumajandusmaaga seotud põllusaared, metsasiilud, hekid, puude read, kiviaiad, kraavid, loodus-, muinsus- ja pärandkultuuri objektid.</p> <p>Laborid ja järelvalve Rõhk laborite analüüsivõimekuse tagamisele, järelvalveasutuste IT-lahendustele ja rahvusvahelises koostöös osalemisele.</p> <p>Nõuandesüsteem</p> <p>Muud kohustused Pea kõigi HELCOM'i soovitude siseriikliku õigusesse viimine. Kehtestatud on põlluraamatu täitmise kohustus.</p> <p>Lisanõuded nitraaditundlikel aladel</p>	<p>Põllumajandustoetused ja finantsinstrumendid</p>

<p>Riigi sekkumine tulevikus 2030 PõKa eesmärkide saavutamiseks</p> <p>Võimalikud sekkumisviisid töörühmade arutelu tulemusena:</p>			
<p>Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Ökoloogiline intensiivistamine tootmises • Karjatamise eelistamine • Põllumajandusmaa sisse rohkem puude/põõsastega maid • Maastiku mitmekesisus tagab elurikkuse • Vältida liiga suuri põlde (tolmeldajate lennukaugus) • Säilitada hea taimetervislik olukord 	<ul style="list-style-type: none"> • Jätkata seniste ÜPP kohustuslike tegevustega (maastikuelemendid jm), aga edaspidi arvestada, et: • Maaparandus ei tohi kaotada kraavi kaldalt taimestikku (mitmekesisus peaks säilima) • Kraavide kallastel puhveralad peaks säilima • Rohestamise alade 5% suurendamine (st rohestamise meetmete tõhustamine: liblikõielised, talvine taimkate, vahekultuurid) • Tugevdada ÜPT maksmise keskkonnanõudeid, mis asendavad praegust rohestamist • Jätkata seniste ÜPP kohustuslike tegevustega, aga arvestada: <ul style="list-style-type: none"> - Hekseldamise piiramine, tolmeldajate ja põllulindude elukäiku ei tohi häirida (tähtaeg 1. august) • Taimekahjustajate levikut vältida läbi toetuste (ÜPT, NV kaudu?) vähendamise (ei ole täitnud ennetavaid taimetervisise nõudeid)

<p>Senise regulatsiooni parem rakendamine</p>		<ul style="list-style-type: none"> • KEM ja MEM valitsusalade koostöö parendamine (taimekahjustajad, maastikud, elurikkus, rohevõrgustikud) • Seire koostöö parandamine • Arvestada piirkondliku tootmise mitmekesisust (MAHE taimed ja loomad võiks olla kõrvuti) • Riiklikel trassidel (maantee servad) külvata liigirikkaid Eestile sobivaid elurikkust suurendavaid segusid; mitte kasutada pestitsiide, glüfosaate • Pestitsiidide kasutamise mõju elurikkusele! • Invasiivsed taimeliigid • Vajalikud rakendusuringud (RITA, RUP), praeguse olukorra kaardistamine, saada lävendid • Laborite võimekus olemas, meetodikate rakendamine • Liita rasvhapete määramine praeguste mullaproovide seirega • Taimekahjustajate seire tihendamine ja tõhustamine (sanktsioonid nõuete rikkumisel) • MEM, PMA, KEM, KA, ülikoolid koostöö (eriti metsaga seoses) • Laborite (ülikoolid, PMK) diagnostikavõimekuse kindlustamine (väljaarendamine, kaasajastamine jm) 	
<p>Avalikkuse teavitamine</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Maastiku mitmekesisuse, elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste olulisusest teavitamine • Teaduse kommunikatsioon • Ohtlikest taimekahjustajatest teadlikkuse tõstmine • Üldharidus 	
<p>Sihtgruppide teavitamine</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Maastiku mitmekesisuse ja elurikkuse teadlikkuse tõstmine • Ökoloogiline intensiivistamise kasu • Niitmise tehnikad: keskelt lahku, poole põllu kaupa • Tootjate teadlikkuse tõstmine (miks elurikkus on hea) • Koolitussüsteemi täiustamine • Tootjate ja maaomanike koolitused ja teavitamine (põhjalikum ohtlike taimekahjustajate koolitus) 	

Spetsialistide koolitamine (inspektorid, konsulendid)		<ul style="list-style-type: none"> • Konsulentide looduskaitsealase teadlikkuse kasvatamine • PMA, Maksu- ja tolliameti inspektorite ja konsulentide teavitamine ja koolitamine (taimekahjustajad) 	
Rahastamine - toetus		<ul style="list-style-type: none"> • Piirkondade erinevust arvestada • Mitmekesisuse (erinev maakasutus, kultuurid, intensiivsus, puhveralad) soodustamine • Ükski toetusmeede ei tohi elurikkust vähendada 	<ul style="list-style-type: none"> • PLK aladele rohkem põllumajanduslikku tegevust • Potentsiaalsete PLK alade põllumajanduslikku kasutusse võtmine, PLK seniste alade põllumajanduslikus kasutuses hooldamise jätkumine • Mahe pindala suurendamine • Suurte maastikuelementideta alade vältimine, maastikuelementide (nt puhverribade juurde loomine) teatud aladel (NTA, Pandivere-Adavere) • Talvist taimkatte osakaalu suurendamine • Väljas karjatamise jätkumine • Elurikkust suurendavad liigikaitsemeetmed (nt rukkirääk) • Jätkata/parandada KSM-ga seotud mesilaste korjealade meetmeid (uuringud segude kohta vajalikud) • Kompensatsioonimeede inimestele, kellele on kahju tekkinud temast sõltumatult
Regulatsiooni täiendamine, uute nõuete kehtestamine		<ul style="list-style-type: none"> • Mitmekesisuse (erinev maakasutus, kultuurid, intensiivsus, puhveralad) soodustamine • Elurikkust ja põllulinde soodustavad majandamisvõtted (niitmine/hekseldamine) 	
Vabatahtlikud kokkulepped		<ul style="list-style-type: none"> • Niitmine keskelt lahku, ajastus • Org väetiste kasutamine, viljavaheldus, vahekultuurid 	
Muu sekkumine	<ul style="list-style-type: none"> • 2019 EL õigusaktidest tulenevad kohustused: situatsiooniplaanid ohtlike kahjustajatega toimetulekuks (koostöö KEM, ülikoolid jm) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vajaduspõhised elurikkust soodustavate maahoolduspraktikate uuringud • Suund arendada andmebaase: GPS-s andmed, tööd põlluraamatus • Ülikoolidel valmidus olemas, mulla elustiku pilootuuringud (sh minimeeritud harimine) • Vajaduspõhised taimekahjustajate uuringud 	<ul style="list-style-type: none"> • PLK märk (liha, vill, piim, kitsepiim, ...)

<p>III Eesmärk: Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene Möödikud:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Toitainete bilanss - toitainete kasutamise tõhusus (↑ eeldatakse tõhususe kasvu) ✓ Integreeritud taimekaitse (ITK) põhimõtetele vastamine (↑ eeldatakse laialdasemat ITK põhimõtete kasutuselevõttu) ✓ Taimekaitsevahendite jääkide sisaldus Eestis toodetud taimses toodangus (→ eeldatakse olemasoleva olukorra säilimist) ✓ N-üld ja P-üld sisaldus pinnavees (↓ eeldatakse sisalduse langust) ✓ Nitraatide sisaldus ülemises põhjaveekihi (↓ eeldatakse sisalduse langust) ✓ Taimekaitsevahendite jäägid põhja- ja pinnavees (↓ eeldatakse esinemise langust) <p>Mida tuleks riigi sekkumises muuta? Milliste avalike hüvede pakkumist peaks põllumajandustoetuste ja finantsinstrumentidega soodustama?</p>			
<p>Riigi sekkumine praegu</p>	<p>Taimekaitsevahendid Baasraamistik - järelevalve, turulelaskmine ja taimekaitsevahendites leiduvate toimeainete heakskiitmine, integreeritud taimekaitse põhimõtete levitamine ja taimekaitsevahendite kasutajate koolitus.</p> <p>Väetised Baasraamistik - turule lubamine ja turujärelevalve, kasutamise koguselised, ajalised ja ruumilised piirangud, nõuded sõnniku hoidmisele, väetise ladustamisele ja vedamisele.</p> <p>Nitraadidirektiiv Sätetab nitraaditundlike alade ja nõuete kehtestamise minimaalsed kohustused riigile.</p> <p>Pinna- ja põhjavesi Veepoliitika raamdirektiiv kehtestab pinna- ja põhjavee kaitse raamistiku: veekogude seisundi kaitse, reostuse vältimine, ohtlike ainete kasutus jms.</p>	<p>Nitraadidirektiivi täiendused ja nitraaditundlikud alad Nitraadidirektiivi nõuete kehtestamine mitte ainult nitraaditundlikel aladel vaid kogu territooriumil ja täiendavad nõuded nitraaditundlikel aladel.</p> <p>Laborid ja järelevalve Rõhk laborite analüüsivõimekuse tagamisele, järelevalveasutuste IT-lahendustele ja rahvusvahelises koostöös osalemisele.</p> <p>Nõuandesüsteem</p> <p>Muud kohustused Pea kõigi HELCOM'i soovitude siseriiklikku õigusesse viimine. Kehtestatud on põlluraamatu täitmise kohustus.</p>	<p>Põllumajandustoetused ja finantsinstrumendid</p>

<p>Riigi sekkumine tulevikus 2030 PõKa eesmärkide saavutamiseks</p> <p>Võimalikud sekkumisviisid töörühmade arutelu tulemusena:</p>			
<p>Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine</p>			
<p>Senise regulatsiooni parem rakendamine</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Keskkonnas taimekaitsevahendite ja toitainete seire tihendamine/tõhustamine/järjepidevaks muutmine ja tulemustest järeltulemuste tegemine/analüüsimine (nt. reostusallika tuvastamiseks - paikreostus vs intensiivistumise tulemusel) • Väetiste kasutuse järelevalve tõhustamine • Toitainete bilansi kasutuse seire • Sünteetilise taimekaitsevahendi kasutamisele rohkem alternatiivseid meetodeid (nt integreeritud taimekaitse, biopreparaadid, agrotehnilised võtted) • Keskkonnaministeriumi ja Maaeluministeriumi valitsusalade koostöö parendamine • Keskkonnaalaste õigusaktide ja nõuete tõhusam tutvustamine (ka passiivsematele tootjatele) • Valmisolek põllumajandusandmete tootearendajatele levitamiseks • Turvasmuldade säästlik kasutus • Regulatsioonide väljatöötamisel ja rakendamisel peaks keskkonnaaspekte tervikuna vaatama (kliima vs maaparandus, vesi, elurikkus; 170 kg/orgN nõue, mida kompenseeritakse mineraalsete väetistega) • Toiduainetes taimekaitsevahendite jääkide seire tihendamine ja laiendamine (lisandused Euroopa Komisjoni nimekirjale) 	

Avalikkuse teavitamine		<ul style="list-style-type: none"> • Taimekaitsevahendite kasutamise vajaduse põhjendamine • Objektivse, teaduspõhise info levitamine • Efektivesed kommunikatsiooniplaanid • Uuringutulemuste kättesaadavuse parandamine 	
Sihtgruppide teavitamine		<ul style="list-style-type: none"> • Integreeritud taimekaitse põhimõtete teavitus ja koolitus (terviklik käsitlus) – teema osakaalu suurendamine taimekaitsekoolitustes ja/või sidumine keskkonnameetmega. Terviklikumad (pikaajalised) programmid koolituste • Taimekaitsevahendite kasutamishõuded ja terviseriskid • Toitainete bilansi arvutuse eesmärk • Väetiste ja mulla toitainete keskkonnasäästlik kasutamine • Tehnoloogiliste lahenduste tutvustus bilansi arvutuseks • Keskkonnaalased uued õigusaktid • Täppisviljelus 	
Spetsialistide koolitamine (inspektorid, konsulendid)		<ul style="list-style-type: none"> • Nõustajate keskkonnateadlikkuse kasvatamine 	
Rahastamine - toetus			<ul style="list-style-type: none"> • Laialt kasutatav keskkonnameede (ambitsioonikam) – talvine taimkate, vahekultuurid, viljavaheldus, kultuuride mitmekesisus, liblikõielised, bilansi arvutus • Maheviljelus • Puhvervööndid ja märgalad • Lupjamine? • Keskkonnasäästlik maaparandus • Puude ja põõsasribad kraavikallastel
Regulatsiooni täiendamine, uute nõuete kehtestamine		<ul style="list-style-type: none"> • Põllumuldade kaitse regulatsioon • Künnisest alates bilansi pidamise kohustus 	

Muu sekkumine		<ul style="list-style-type: none">• Väetamissoovituste väljatöötamine• Bilansi arvutuse verifitseerimine seire käigus• Täiendavate mullaparandusainete kasutuselevõtt• Märjalaviljeluse võimaliku efekti hindamine• Kahjustajatele tõrjekriteeriumite väljatöötamine	
---------------	--	--	--